

Választások Amerikában 1982

Az amerikai politika alapja mindig is gazdasági jellegű volt. Jó, ha ráfigyelünk: Amerikában (ami alatt e cikkben az Egyesült Államokat értjük), sohasem volt a politikai pártoknak olyan széles sávja, mint Európa országaiban. A politika két párt vágányain halad, ha változást akar, átszáll a másikra. Európában a politika az egyik polgárt valóban jobbra, a másikat valóban balra kényszeríti.

Amerikában nincs ilyen jobb és bal. Úgy is teszünk magukat odaát, mintha fogalmuk sem volna arról a veszélyről, amit a marxista baloldal jelent Európa nemzeti számára. Mi európaiak látjuk, vagy szeretnénk úgy látni, mintha a *Köztársasági Párt* valamiféle jobboldal lenne, a marxistákat következetesen támogató, tehát nyilvánvalóan baloldali *Demokrata Párttal* szemben. Az ilyen sablonosság sok bajnak és sok csalódásnak is forrása. A magyar emigráció körében szinte dogma lett a Republikánus Pártot jobboldalinak tekinteni.

A képviselőház egészét és a szenátus egyharmadát választja Amerika népe a kétvétenként megismétlődő választásokon. Ez folyt le most, Reagan elnökségének félidejében. Az amerikai politikai működésben ezek a félidei választások nem olyan jelentőségűek, mint azok, amelyek egybeesnek az elnök közvetett szavazás útján történő megválasztásával, de kihatással vannak az elnök és környezete lehetőségeire: megerősíthetik, vagy gyengíthetik a két év során gyakorolt irányzatot.

Két évvel ezelőtt, amikor a Demokraták 33 székét veszítették a Kongresszusban, és Reagan elnök elsöprő győzelmet aratott, megjelent a színen egy fiatal és erőteljes politikai csoport, amelyet politikai körökben ultra-konzervatív, vagy éppen ultrajobboldali csoportnak neveznek. Ez az irányzat nem kis aggodalmat és riadalmat keltett liberális baloldali körökben.

Már-már egy újabb McCarthyzmustól tartottak. (McCarthy U. S. szenátor az 50-es években sikeresen felfedte a Külügyi Hivatal titkos szovjetbarát ügynökeit.) Pedig alapjában véve ez az irányzat nem is áll elő túlzó követelésekkel. Legalábbis nem a mi véleményünk szerint.

Reagan elnök abban összegezte államfői becsvágát, hogy: „Amerikának vissza kell szereznie régi nagyságát és tekintélyét!” Tett is arra célzást nem egyszer, mit ért ezen a kijelentésen. Az amerikai liberális kormányzatok és a nagyvállalatok politikája és tevékenysége vezetett a mai állapothoz, hogy a Szovjetunióval, mint egyenlő féllel kell számolni.

Amikor Reagan elnök hivatalba lépett, így határoztuk meg, mit olvassunk ki az elnök ígéreteiből: „Összegezve Reagan ígéreteit, amit szóval kifejezett vagy cselekedeteivel mutat fel, azt kellene mondanunk, hogy végre előtűnik áll a változások embere. Mert változás nélkül a világ sorsa, Európa sorsa és legfőképpen Magyarország sorsa reménytelen. Mi magyarok könnyen meghatározunk, mi az, aminek változni kell, hogy sorsunk jobbra forduljon. Magyarországnak meg kell szabadulni a szovjet igtól és a szláv kurzus folytatásától. Azt is érezzük, hogy mindez lehetetlen addig, amíg Amerikában a szovjet-barát liberál-demokrata irányzat fennáll. Most, hogy ellenzéki irányza-

Ilyen a világ! (26)

Kedves Olvasóim!

A sorozatnak ebben a kétoldalas részében és még jó néhány következőben a '80-as évek első felében járunk, amikor egyre több olyan esemény történik, amelyekből következtettünk valamilyen politikai kifejtlet közeli megvalósulására. Wilson elnöktől kezdve számos US elnök nyilatkozott eljövendő világhállamról.

A nyugati (amerikai) diplomácia négy évtizedet pazarolt el a szovjet birodalom

alkalmassá tételére egy megdönthetetlen világhatalom építéséhez. Reagan nyolc éves elnöksége idején a nyugati államok készen álltak a terv részére. Ígéretes volt a szovjet hatalom alkalmassá tétele a nemzetközi tárgyalások és szerződések által egyrészt, a szovjet rendszeren belül egyre eredményesebb liberalizáció által másrészt. A nyolc év grandiózus fejleményeit figyelemmel kísértük a Magyar Életben.

Csapó Endre

tú elnöke van az Egyesült Államoknak, hosszú idő után először jogos feltenni a kérdést: Mit szándékozik és mit tud valóra váltani Reagan elnök az ígéreteiből?”

Ma, két év után és a november 3-án megtartott választások eredménye után a két évvel ezelőtt feltett kérdésre az a válasz, hogy nem számíthatunk Reagan elnökkel kapcsolatban olyan változásra, ami Magyarország jelenlegi helyzetét segítene.

Ezek a „köztes” választások nem vonzanak elég érdeklődést. Amerikában nem kötelező a választás, így a 169 millió szavazati joggal bíró polgár közül csak 66 millió döntött a 435 képviselő, 33 szenátor és 36 kerületi vezető (State Governor) személyében. A másik érdekes megfigyelés az, hogy az elnökválasztások félidejében megtartott választásokon szinte szabályszerűen elveszít a kormányzó párt 20–30 székét. Jelölül annak, hogy rendszerint az elnök többet ígér, mint amit tesz.

A választások eredménye: a képviselőházban a demokraták 269 székével szemben a köztársaságiak csak 166-ot kaptak. (A köztársaságiak vesztesége 26 szék.) A Szenátusban is veszítették a köztársaságiak egy helyet, de itt náluk van a többség: 54:46 arányban. A demokraták ezenkívül 7 új State Governort nyertek.

A választási hadjárat során külpolitikai kérdések szóba sem jöttek. Fő kérdései gazdaságiak voltak: munkanélküliség, infláció, nyugdíjak, szociális segélyek dolgai. Sok szó esett természetesen arról a bizonyos *Reagan-omic*-ról: Reagan gazdasági politikájáról, ami adócsökkentéssel buzdítaná a termelést, a szociális kiadásokon takarékoskodna, de növelné a hadikiadásokat. Ez utóbbi azt fejezi ki, hogy Amerika nem maradhat le hadikészültségével a Szovjetuniótól. Ennyi maradt a nagy reményekből két év után, de ma ez is még csak ígérlet.

(Magyar Élet, 1982. november 18.)

A détant partner halála 1982

November 10-én *Leonyid Brezsnyev*, a Szovjetunió első embere, hivatalnok-diktátora, (egyéb címei nekünk lényegtelenek) meghalt. Halálának okát nem közölték, (nekünk ez is lényegtelen), a szovjet polgár akkor hal meg, amikor akar(ják). Utóljára november 7-én látták nyilvánosan valami fogadáson, itt harciasan megfenyegetett valami meg nem nevezett „agresszort” a Szovjetunió elsöprő támadásával. Rá három napra kilépett a történelemből. Ágyban, párnák közt (ez is).

Mr. Anthony, Acting Prime Minister így nyilatkozott a bolsevista főnök

haláláról: „Az ausztrál kormány őszintén reméli, hogy Moszkva új vezetői őszintén követik a népek javára a békének azt az útját, amit az elhunyt elnök oly gyakran országpolitikájaként emlegetett. Ha az megvalósul, óriási mértékben lesz hasznára az emberiségnek.”

Köszönjük Mr. Anthonynak, hogy nem Ausztrália népe nevében mondta ezt. Kicsit rosszul éreznék magunkat. Bár bizonyára nem úgy értelmezi a béke szót, mint Brezsnyev, nekünk az is sok, ha a békét egy napon emlegetik a Szovjetunióval.

Utóda **Jurij Andropov** lesz, feltéhetően a szokásos átmeneti triumvirátus után. Andropov a KGB elnöke, a politbüro tagja. Ötvenhat őszén szovjet nagykövet Budapesten. Nagymértékben felelős azért, hogy Budapesten a szovjet haderő oly eszevesztett vérengzést rendezett. Míg Nagy Imrének összevissza hazudozott az orosz csapatok kivonulásáról, Kádár Jánossal a Szovjet Házban kidolgozták a Magyarország függetlenségét kimondó kormány háttámadásának és a szabadságharc felgöngyölítésének tervét. November 3-án bankettre hívta Maléter Pált, a magyar kormány hadügyminiszterét, „további megbeszélések” ürügyén. Ebéd közben Ivan Serov akkori KGB elnök fegyveres csoportjával berontott és letartóztatta Malétert és delegációja tagjait. Andropov irányította Nagy Imre elfogatását és deportálását is, és Kádár uralmának megszilárdítását.

Ilyenkor, változás idején, felvetődik a kérdés: jobb lesz-e, avagy rosszabb? A válasz is kérdés: mitől lenne jobb? **George Orwell** híres *Nineteen Eighty Four* című könyvében így válaszol a mi kérdésünkre: „Az uralkodó csoport mindaddig uralkodó réteg marad, amíg utódait maga köréből jelölheti. A Pártnak nem az a gondja, hogy új vért hozzon a szervezetbe, hanem az, hogy állan-dóítsa önmagát. Nem fontos, hogy ki gyakorolja a hatalmat, lényeg az, hogy a hierarchikus felépítmény minden körülmények között megmaradjon.”

Nem Brezsnyev személye az érdekes, hanem az, ami 18 év alatt végbe ment a Szovjetunió és a nyugati világ viszonyában. Annyit emlegette a békét, hogy Mr. Anthonynak is a béke jutott eszébe vele kapcsolatban.

Brezsnyevnek könnyebb dolga volt, mint elődeinek. 1945-ben, amikor a világ közvéleménye rádöbrent arra, hogy az amerikai háborús támogatás a Szovjetuniót fél Európa birtokába helyezte, a nagypolitika tervezői úgy bújtak ki a felszabadítás kötelezettsége alól, hogy szócsatával (hidegháború) és céltalan dzsungel-háborúkkal ámitották el a világot mindaddig,

amíg a titkolt, majd nem is nagyon titkolt szállításokkal katonai nagyhatalommá segítették a Szovjetuniót. Itt vette át Brezsnyev a joviális békeszerpet.

Brezsnyev hálás détant-partner. Nem veri az asztalt a lábáról lekapott cipővel, ordítva, hogy: „Eltemetünk benneteket” – mint elődje, Hruscsov, hanem szépen felmondja a leckét minden lehető alkalommal, tízszer is, százszor is, lényegében ugyanazt:

„A Szovjetunió bizalommal folytatja a békepolitikát. Tevélegesen és állhatatosan hangsúlyozzuk, hogy a szocializmus és a kapitalizmus közötti versengésnek nem a harcstereken, nem a fegyverek zajában kell eldőlnie, hanem a békés munka terén. Ennek a politikának rendületlen folytatásával gyakorlati kifejezést adunk az Októberi Forradalom egyik legfőbb jelentőségű parancsát: Békét a népeknek!” (Az Októberi Forradalom 60. évfordulóján mondott beszédéből.)

★

Mindegy, hogy melyik párt elnökjelöltje kerül a Fehér Házba.

De mit ér az egyén szólásszabadsága, amikor a média árvíz-szerűen önti a détantnak, a koegzisztenciának, az atomháborúnak a propagandaszólamait. Néha megjelenik egy könyv, mint **Robert Morris: No Wonder We Are Losing** című könyve, de ki hallgat rá amikor így ír: „...szinte hihetetlen, hogy a kommunista imperializmussal szemben, ezzel a kérlelhetetlen előretöréssel szemben a mi reakciónk az volt, hogy külügyi politikánk erősítette a világkommunizmust közgazdasági, mezőgazdasági és ipari téren és mindig ott, ahol még gyenge alapokon állt. És mi ezt tesszük akkor is, amikor Brezsnyev ismételteti – éppúgy, mint Hitler a *Mein Kampf*-ban lefektette elveit –, hogy a détant, jelenlegi helyzetében a világorradalmat szolgálja, és inkább növeli, mint csökkenti a kelet-nyugati szembenállást.”

Nixon elnök, antikommunista programját rég elfeledve helyezi el aláírását Moszkvában 1972. május 29-én egy okmányra, melynek címe: *Az Amerikai Egyesült Államok és a Szovjetunió kapcsolatainak alapelvei.*

A béke, a világ biztonsága és a nemzetközi együttműködés szólamaiknak hangoztatásával írta alá Nixon elnök és Brezsnyev főtítká az alapelveket közös érdekű gazdasági, tudományos és kulturális megértés és üzletszerű együttműködés alapjainak lefektetésére. Az együttműködés érvényesítésére további megállapodásokat fognak kötni, köztük hosszútávú szerződéseket. Törekvéseik állandó jellegének biztosítására elhatározták,

hogy minden érdemleges szakkörben közös bizottságokat és egyéb közös testületeket létesítsenek.

A moszkvai megállapodás írásba foglalt alapelveinek lényegét adtuk az előző bekezdésben. Két egyszerű ember írta alá ezt a megállapodást, Brezsnyev és Nixon, akiknek csak a pártszisztéma adott történelmi szerepet. Azután orosz módra csök jobbról, csök balról a fényképszek előtt, és a világ mindkét fele nyög majd a következmények súlya alatt.

Szeretnénk külön is felhívni a figyelmet az 1972-es moszkvai megállapodásra, mert ez legalább olyan horderejű, mint Amerika hadbalépése volt a második világháború során a Szovjetunió mellett. Jelentőségét növeli, hogy lezár egy 26 éves időszakot (1946–72), melynek folyamán Európa leigázott népei a kétségek és remények bizonytalan állapotában éltek. Ez a szerződés eloszlatta a kétségeket és a reményeket. Kétségtelenné vált a végzetes sors: az Egyesült Államok és a nyugati technológiával felerősített Szovjetunió tartós szövetségre lépett a „világ béke” kiépítésére. Azután, hogy megismertük a felszabadulást, el tudjuk képzelni a világbékét is.

Az 1972-es nixon kezdetet sűrűn követték az újabb megállapodások. Brezsnyev következő látogatója Ford elnök volt *Vlagyivoszto*kban, 1974. november 24-én, amikor megerősítették a moszkvai megállapodást, és annak hatályát meghosszabbították 1985. december 31-ig. Az új megállapodás kimondja az egyenlőséget a két fél közt, ami a katonai erőviszonyokban is ki kell hogy fejeződjék. Megállapodtak a közös érdekű kooperáció további kiépítésében, az eredmények szilárd alapokra helyezésében, a kapcsolatok háborútanlan kimélyítésében, úgy hogy visszafordíthatatlanná váljon, elhatározták, hogy a vitára okot adó szempontokat eltávolítják, folytatják a fegyverkezési korlátozások tárgyalásait, a kereskedelmi, gazdasági, tudományos és technikai összeköttetést hosszú távú megállapodásokkal fokozzák.

A rákövetkező évben nemzetközi szerződéssel véglegesítették az orosz foglalásokat, Közép-Európa országai lényegében és gyakorlatilag a Szovjetunió tagállamává váltak. Ez volt az 1975. augusztus 1-jén befejezett *Helsinki Konferenciának* a lényege, amit háromévenként megismétlődő konferenciákkal (Belgrád, Madrid) erősített meg.

A folyamat lassú, de úgy halad, mint a gőzhenger. A közvélemény hangulatát még mindig számításba kell venni, időnként taktikailag megtagadják (de csak szavakkal és ígéretekkel) a polgári szabadságot eláruló kitarulkozást a szovjet felé:

Részlet **Jimmy Carter** elnökjelölt kortesbeszédéből, 1976. május 24. (US. News és World Report):

„Mindaddig, valahányszor alkudozásba bocsátkoztunk a Szovjetunióval, mindig csak a második helyen végeztünk. Mi oly nagyon igyekeztünk a megegyezés jelét felmutatni, hogy mindig engedtünk. Ez történt a *Helsinki Konferencián*, a *Vlagyivoszto*ki Konferencián, az atomfegyver korlátozási tárgyalásokon, a bűzszállítások alkalmával 1972-ben, és még az úrhajózás terén is a múlt évben. Én (ha megválasztanak) sokkal keményebben alkudozó lennék. Biztosítanám, hogy valahányszor a Szovjetunió valamilyen előnyt kap,

résünkre is jusson ugyanakkora előny. És én nem hagynám cserben természetes szövetségeseinket és barátainkat, mint ahogy az a jelen években történt.”

A folyamat Carter elnöksége idején is változatlan volt. Carter is összecsokolózott Brezsnyevvel Bécsben 1979. június 15-én, miután kijelentette, azért írta alá a Salt II. egyezményt, mert Brezsnyev megfenyegette, hogy felborítja a détantot.

A hatalmi egyensúlyhoz a Szovjetunióknak még szüksége volt Afganisztánra is. Karácsony szent estéjén, 1980-ban rohanták le az országot. Nagy volt a felháborodás a szovjet agresszió miatt, szigorú jegyzékekben nem volt hiány. Megvetjük az agresszort, de természetesen nem tehetünk semmit, nem idézhetünk elő atomháborút, ami az emberiség pusztulásához vezetne. Annyi baj legyen, még egy ország elveszett. Először Nyugat-Európa szocialista kormányai felejtették el Afganisztánt, ma már az amerikai gabonaszállítmányok is újra mennek a Szovjetunióba, azzal az ígérettel, hogy semmilyen körülmények közt sem állítják le azokat. (Kiszemelhetik a következő országot.)

Mindez Brezsnyev nevéhez fűződik, akivel lehetett tárgyalni, aki a világ béke egyik oszlopa volt 18 éven keresztül. Elmondják, hogy nagy ember volt, és eltemetik nagy pompával. Utódja kijelenti, hogy folytatja a nagy békeművet és újságjaink megnyugtattak minket, nyugati polgárokat, hogy nem leszünk kiirtva atomháború által. Annyi változik csak, hogy más aláírás lesz a következő szovjet-amerikai megállapodásokon, és az amerikai elnökök más orcát csókolnak jobbról-balról.

(Magyar Élet, 1982. november 25.)

Új vörös cár

1982

A vörös hazugságvilág valóságai ma már szinte mindenki előtt nyilvánvalóak. A valósághoz tartozik az is, hogy ma már olyan mértékben berendezkedett a hazugság-világ, hogy nem is érdekli, mit hisz el a világ abból, amit a propagandája hangoztat. A földi jólét ígéretei csak addig kellettek, amíg a tátottszájú emberek bekapták a horgot. A berendezkedett diktatúra a terrort uralmi eszközei közé építi a propagandaa mellé, hogy „egy ámitás – egy ütle” ütemrendszerében az alattvaló ne is képzeljen más életet normálisnak. Oroszország a kancsuka évszázados intézményében fejlődött ki a szolgaság halállehetű területévé. Ennek a szolgaságnak a kommunizmussal való összepárosodása ellette a bolsevizmust.

A szolgaság világának a jellemzője az a társadalmi piramis-rendszer, amelynek csúcán ott trónol a vezető kaszt, mérhetetlen fényűző körülmények között, míg a széles alsó tömeg a szegénységnek, kilátástalanságnak irányított, tespedt életét éli. A köztes réteg, az udvari lakajok, elvtelen alkalmazkodók beamter-osztálya vigyáz fegyvereivel és hivatalaival az alsó rétegre, amelynek egyetlen létjogosultsága az engedelmessé szolgálhat a szisztéma fenntartására.

Oroszföldön ez a háromrétegű piramis-rendszer évszázados kialakultságában az élet egyetlen természetesen elképzelt rendje, úgyanyira, hogy az orosz egyén, bármelyik rétegből való is, nem érti, miért zúgolódnak az orosz szisztémába nyomorított közép-európai népek. A második

világháború legjobb háborús riportja, **Gábor Áron: Túl a Sztalin-vonalon** című könyve, bemutatta az orosz társadalmat a frontvonal mögé került nyomorult falvak és luxus-oázisok feltárásával.

A bolsevizmus a gazdagok pártja lett, és az évszázados orosz szolgaság tartósító rendszere.

Ez a rendszer békét akar, hogy kiterjeszthesse a szolgavilág határait. Mindenki tudja kívül is, belül is, hogy ahova bevonulnak a bolsevisták hadseregei, ott megszűnik a szabadság, és felépül a párt és a lakajok rétege, és életbe lép az általános kontroll. És mégis, ez a rendszer barátokat tud szerezni a világnak abban a felében, amelynek az elpusztítását nyíltan hangoztatják a bolsevisták.

Brezsnyev nyugati barátai nagyon figyelmesek voltak, meglátszik ez ajándékaikon. Az orosz embernek büvös vonzalma van az iparcikkre iránt. Amikor betekintettek Európába, fakés paraszti mivoltukat kimondhatatlanul szégyelltek. Ez nyilatkozott meg abban is, amikor a davajkatonák telerakták két karjukat rablott karórákkal. Brezsnyev, rangjának megfelelően személyautók bolondja volt, természetesen a szupergazdagok részére épített limuzinok érdekelték elsősorban. A Mercedes-Benz 450 SL gépkocsiját Willy Brandttól kapta, amikor az Nyugat-Németország kancellárja volt. A nagy fekete Cadillac nem kisebb ellenségtől jött, mint az (antibolsevista) Nixon elnöktől. A francia kormánytól egy Matra Rancho terepjárót kapott csak, de hogy a két Rolls-Royce limuzint kitől kapta, azt nem közölte az AAP-AP-hírügynökség. Jöhetett a Rockefeller-háztól vagy akár a Buckingham Palace-ból is.

No de mi ez a csekélység fél Európa és Afganisztán után?

★

Tekintsünk el attól, hogy az úgynevezett Nyugaton kapitalizmus van, az úgynevezett Keleten pedig kommunizmus. A kétféleségnek e két szóval történő jelölése valójában mellébeszélés. Úgy tünteti fel, mintha két egymással szembenálló politikai rendszerről lenne szó. Ha valóságos ellentét lenne, az életnek minden útke-resztesződésénél összeütközniene. De a próbatétel idején, az elmúlt világháború során, és azóta is minden gazdasági krízis alkalmával nem az ellentétes világnézet elemei léptek működésbe, hanem a közös érdek együttműködő ereje. A sok mellébeszélést időnként felváltja és megkérdőjelezi egy-egy őszinte megnyilatkozás.

Ilyen megnyilatkozás heteit éljük most is. A nyugati, ún. kapitalista világ megvallotta a keleti, ún. kommunista világnak a halott pártvezér és államfő iránt kifejezett tiszteletét, és az új vörös cár iránt érdeklődő várakozását.

A mód, ahogy és amilyen simán Brezsnyev helyére tette valamilyen nem látható autoritást az orosz Gesta-pofőnököt, **Yury Vladimirovich Andropovot**, minden kormányzati elitnek sóvárgott célja lehetne: diktatúra, amely újjászüli önmagát. Vagy, mint a görög drámák *Deus ex machina*-ja, a gépezetből alászálló természetfeletti erő (Isten) elrendezi az utódlás problémáját. Ahogy a monarchiában a királyok elsőszülött fia, úgy a bolsevizmusban a legkiválóbb briganti követi a vörös cárt a trónon. Úgy, hogy még csak a neve sem

bukkant fel egy másik aspiránsnak.

Az ausztrál szenátusban – ahol államfőnek kijáró formalitásokkal emlékeztek meg Brezsnyev haláláról – egyetlen szenátor, az Australian Democrats vezetője, **Donald Chipp** nyilvánította furcsának Brezsnyevre alkalmazni ezt a szokást, „*olyan emberre, aki annyi sok szenvedést és halált okozott embertársainak.*”

A jelenség, hogy az ausztrál szenátusban csak egyetlen ember illette Brezsnyevet egészséges emberi mértékkel, komoly aggodást kelthet bennünk: az a folyamat, amely a népelelyomó diktatúra iránti veszélytűdatot bénítja, már nagyon mélyre hatolt. Sztalin, Hruscsov, Brezsnyev személyeiben is lemérhető a fokozatos hangulatváltozás. Andropovval talán bezárul a kör, a 40-es évek Uncle Joe-jából napjaink Uncle Yuri-ja lesz, mármint nyugati politikuskollégái részére.

Andropov 15 éven át volt a KGB főnöke (ami ma már, ex-terrorista államfők korában nem előéleti folt), 1956-ban a magyar szabadságharcosok tömeggyilkosa (ami Nürnberg óta nem tartozik a bűncselekmények közé), közben, mint a Központi Bizottság titkára az 1962–67-es években az európai megszállt övezetben felelős volt a kormányzatok iránti hűségért. Ez a gyarmati kormányzói tisztség gyakori kapcsolatot jelentett a csatlós-kormányokkal. Kádár részére valószínűleg megnyugtató Andropov trónralépése, mert Kádár az ő kreatúrája.

A személyi változás aligha hoz jelentős változást a csatlós országok életében. Először is azért nem, mert a szovjet hatalmi rendszer katonai-rendőri-hivatalnoki apparátus, amely végzi a napi dolgát az előre irányított tervek szerint, másodsorban, mert a szovjet gazdasági bajok ugyanazok ebben a hónapban, mint az elmúlt hónapban voltak, és az agyaglábú gölem nem fog balettet lejteni márolholnapra. Külföldi hírmagyarázók találgatják, hogy megengedi-e Andropov a magyar típusú új mechanizmust más kelet-európai országokban is – esetleg Oroszországban is? De ugyanúgy a magyarok is tartanak attól, hogy elveszítik a hosszú gyepőt. Véleményünk szerint a csatlós országok közötti eltéréseket Moszkva igyekezni fog kiküszöbölni, és ez független a személyi változástól. Ez a központi kormányzás természeti törvénye. Ha egyik országban lényegesen jobb a helyzet, mint a másikban (pl. Magyarország és Románia), akkor az egyöntetűség törvénye azt kívánja, hogy az egyiket visszatartsák, míg a másik felfejlődik. Különösen most, amikor a gazdasági fejlődésnek annyi akadály van.

Arra a kérdésre, hogy a gazdasági problémákat Andropov hogyan fogja megoldani, nyugodtan válaszolhatjuk: sehogy – mert nem is az ő dolga. De mint fő ávós, amire befolyása lesz, abban valószínűleg a KGB módszerek fognak érvényesülni.

(Magyar Élet, 1982. december 2.)

Reagan hanyatlása

1983

Szabad lesz talán megkockázatni egy mondatot: minden politikus annyit veszít a súlyából, amennyit a sajtónak kedve támad elvenni tőle. Hetek óta naponta olvasunk hosszabb-rövidebb cikkeket arról, hogy Reagan elnök népszerűsége lehanyaglóban van, külpolitikája eredménytelen, gazdasági

politikája összeomlott.

Ami a népszerűséget illeti, az kizárólag a sajtón és egyéb médiumon múlik, hiszen az elnökről minden ismeret ezeken az eszközökön keresztül jut az emberek tudatába. De ezen felül ellenőrizhetetlen is a népszerűség elbírálása, hiszen a közvéleménykutató intézetek felmérései is befolyásolhatók a kérdések megfogalmazásával, a megkérdézetek kiválogatásával és a kérdések témakörének elődolgazásával. No de ne legyünk előre kételkedők, lássuk, miről is van szó.

A Reagan-kormányzat hivatali idejének a felénél tart. Bizonyára emlékezünk rá, hogy két évvel ezelőtt a közhangulat többségi akarattal az ún. konzervatív pártpolitikát óhajtotta érvényre juttatni. Minden jel arra utalt, hogy az előálló kormányzat összetételében is, és meghirdetett ígéreteivel is kielégíti a szavazók akaratát, ami röviden szólva az volt, hogy az Egyesült Államok szerezze vissza régi tekintélyét, külpolitikájában szerezze vissza szövetségesei bizalmát, és mutasson végre határozottságot a Szovjettel szemben.

Most azt olvassuk, hogy a Gallup Intézet közvéleménykutató felmérése szerint egyetlen háború utáni elnök sem vesztett annyi bizalmat hivatali első két esztendejében, mint Ronald Reagan. Mármint a megkérdézetek bizalmát. Ugyanakkor – a Gallup szerint – a Köztársasági Párt iránt is megrendült a bizalom. Mint minden alkalommal, amikor az uralkodó párt kormányzata nem teljesíti a közakarat kívánásait. Ilyenkor az inga viszalendül a másik párthoz (harmadik lehetőség nincs). A média már föltárlta a következő elnökválasztáshoz a Demokrata Párt két elnökjelöltjét is: Walter Mondale korábbi alelnök és John Glenn úrhajózó. Filmszínész után jöhet az úrrepülő is.

Reagan elnöktől azt várták, hogy rendbehozza az ország gazdasági helyzetét. A jelenlegi ún. gazdasági válságban infláció és munkanélküliség – furcsa módon – együtt növekszik, a fogyasztás visszaesett, az árubőség miatt a termelés csökkent, az olcsó külföldi áru elárasztja az országot, és csak tetézi a hazai termelés problémáit. A helyzet Reagan elnöksége alatt nem javult, hanem tovább romlott. És miután a külpolitikai tekintély megszilárdulásának (a Szovjetunióval szembeni fegyverkezési fölénnyek) is a gazdasági helyzet ad alapot, az Egyesült Államok állítólagos lemaradása a Szovjetunió mögött, továbbra is indoklásul szolgál, hogy „*kénytelenek vagyunk engedelményeket nyújtani a Szovjetuniónak!*”

Mi ebből a végső következtetés? A Szovjetunió az elfelezett világ társhatalma, az elfelezett Európa keleti felének korlátlan ura marad továbbra is. Tudja meg Amerika népe, hogy ez ellen az antikommunista Reagan sem tehetett semmit.

Weinberger hadügyminiszter máris bejelentette, hogy a 250 billió fegyverkezési költségvetést 8 billió dollárral csökkenteni fogják. Ugyancsak a *Wall Street Journal* közli a gazdasági tanácsadók testületének egy korábbi (Kennedy és Johnson elnökök idejében működő) elnöke, **Walter Heller** véleményét a nagyarányú felfegyverkezéstről egyidőben a nagyméretű adócsökkentéssel: „*A gazdasági történések aligha találnak a háború utáni időszakban nagyobb*

politikai rendetlenséget és gazdasági zűrzavart, mint amiben Washington vergődik napjainkban!” Tegyük hozzá, a számítógépek korszakában a zűrzavar programozása nem okozhat problémát, különösen, ha az valami politikai szándékot szolgál. És itt ismét a Szovjetunió érdekében kifejtett amerikai gazdasági tevékenységre gondolunk. Mert, ha Amerika bajban is van, kibírja, van bőven tartaléka. De ha a Szovjetunió szekere elakad a kátyúban, oda a bolsevizmus és kezdetjük elől Wilson elnökkel.

Ezért hát: „*US-Soviet trade now almost back to normal*” – jelenti a *Sydney Morning Herald* Washingtonból. Hogy is volt csak? 1979 decemberében a Szovjetunió hadserege behatolt Afganisztánba. Miután a szabad világ vezető hatalma az Egyesült Államok, jó híre szerint a kis népek védelmezője is, mindenki Washington felé irányította érdeklődő tekintetét, bár az aggódók nagy hányada: jaj, csak ebből atomháború ne legyen! – így kiáltott fel. Akkor ezt írtuk a Magyar Életben: „*Ma ismét háborús a hangulat. Carter elnök szinte megváltott, épp olyan határozottan és imponálóan érzékelteti, hogy most az egyszer a nagy világhatalom erejének biztonságával figyelmezteti a türelmi szálakat túlfeszítő Szovjetuniót, mint annak idején President Kennedy. Ma Afganisztán ügye úgy tűnik, mint ama pohár, amely betelt a végső türelemmel. De hányszor telt be már ez a pohár, és hányszor párolgott el belőle, szinte észrevétlenül, a nyugati helytállás.*”

Rá egy évre, Reagan beiktatásakor ezt írtuk: „*Az elkövetkezendő négy évben fogja megtudni a választópolgár, hogy az elmúlt negyedszázad csalódásainak szinte szabályszerű folyamata megszakad-e végre, vagy valóban semmit sem számít már, ki lesz az elnök? ... Összegezve Reagan ígéreteit, mindazt, amit szóval kifejezett, vagy cselekedeteivel mutat fel, azt kellene mondanunk, hogy végre előttünk áll a változások embere. Mert változás nélkül a világ sorsa, Európa sorsa és legfőképpen Magyarország sorsa reménytelen. Mi magyarok könnyen meghatározunk, mi az, aminek változnia kell, hogy sorsunk jobbra forduljon. Magyarországnak meg kell szabadulni a szovjet igtától és a szláv kurzus fojtogatásától. Azt is érezzük, hogy mindez lehetetlen addig, amíg Amerikában a szovjet-barát liberál-demokrata irányzat fennáll. Most, hogy ellenzéki irányzatú elnöke van az Egyesült Államoknak, hosszú idő után először jogos feltenni a kérdést: mit szándékozik, és mit tud valóra váltani Reagan elnök ígéreteiből?*”

Nem kellett négy évet várnunk, kető is elég volt ahhoz, hogy megtudjuk: Reagan elnök ígéretei szertefoszlottak. Viszi őt is az Establishment társzekere a szomorú jövőbe. Ő ül a bakon, de az irány a szovjet-barát liberál-demokratáké. Nixonból háromszor csináltak pojját, kár lenne szívóskodni az ígéretekkel. A gazdasági bajok is valóságosak. A NATO-partnereteket is inkább az üzlet érdekli Moszkvával. John Hinckley golyója két év után célba talált.

(Magyar Élet, 1983. január 27.)

Rövidített változat. A teljes írás olvasható az **Ilyen a világ! I.** kötetben, letölthető: www.magyarélet.net — továbbá az **Ilyen a világ! II.** kötetben, kapható Püskínél Budapesten.